

Екстер'єр і конституція собак

- Екстер'єр собаки.
- Статі собак та їх будова.
- Вади та недоліки екстер'єру.
- Конституція собак.
- Типи конституції собак.
- Кондиції собак.

В основу сучасного вчення про екстер'єр покладений принцип співвідносної мінливості Ч. Дарвіна, згідно якого усі частини організму тварини взаємозв'язані, і зміни у одних в результаті відбору неминуче ведуть до змін у інших частинах.

Сучасне вчення про екстер'єр розглядає правильні форми тварини як біологічну основу її певних фізіологічних якостей та високої продуктивності.

Екстер'єр – це зовнішній вигляд тварини, будова й співвідношення окремих його частин (статей), конституції, які розглядають із метою визначення, племінних і робочих якостей.

У собаківництві за екстер'єром визначають порідність собаки, силу і міць статури, правильність апарату руху, міру пристосованості його організму для мисливського та племінного використання.

Знання екстер'єрних особливостей дозволяє і хазяїну собаки, і заводчику правильно оцінювати як порідні, так і робочі якості собаки.

Оцінку екстер'єру завжди проводять за породами, статями, віком, із урахуванням вимог продуктивності та умов утримання тварин.

Для оцінки екстер'єр собак підрозділяють на **загальний** та за **окремими частинами** тіла.

Ознаками загального екстер'єру визначають розвиток собаки й анатомічну правильність її будови: міцність кістяка, мускулатури, спини, розвиненість грудної клітки, правильність постава та будови кінцівок тощо.

Вимоги до загального екстер'єру більшості порід собак є однаковими, за винятком деяких вузькоспеціалізованих.

Ознаками екстер'єру за окремими частинами тіла визначають спеціалізацію породи, пристосованість її до певної роботи: особливості пропорцій корпусу, форми голови, вух, хвоста та інших ознак.

Собаки різних порід різко відрізняються один від одного за будовою окремих частин тіла, і нерідко деякі особливості, за якими бракують собак однієї породи, є характерними для іншої.

Наприклад, вузька довга голова, специфічна форма і будова попереку, високі тонкі й сухі ноги хорта та короткі викривлені ноги такси і тому подібне.

Частини тіла тварини, за якими роблять висновок щодо здоров'я, розвиненості, статі, належності до породи, продуктивності називають **статями**.

Назва статей та їх межі не завжди співпадають із анатомічним визначенням. Для зручності в кінології використовують спеціалізовану термінологію.

Екстер'єр породи визначають за встановленими стандартами. Екстер'єр оцінюють на виставках і виводках мисливських собак. в Україні прийнятий візуальний спосіб оцінки екстер'єру.

Окомірно можливо визначити породність та пропорційність певних статей.

Окомірна оцінка найбільш важка та вимагає від фахівця глибоких знань особливостей собак певної породи та великого досвіду.

Ця оцінка дещо суб'єктивна, але все ж таки дозволяє фахівцеві скласти уявлення про собаку та судити

про пропорції та співвідносний розвиток окремих статей.

У зоотехнії вважають об'єктивною оцінку екстер'єру, яка зроблена за допомогою вимірювань. Практика показала важливість вимірювань собак на ринзі, для вивчення еволюції породи, та їх непридатність для оцінки екстер'єру.

Однак вимірювання собак, які проводять за певною схемою, можуть бути доповненням до окомірної оцінки. Вони уточнюють опис і дозволяють мати абсолютні цифрові дані окремих статей для порівняння собак різних типів, вивчення і оцінки процесу росту й розвитку молодняка та умов утримання собак.

Кожній породі мисливських собак властиві певні форми екстер'єру, що склалися під впливом умов довілля і тривалого спрямованого добору, узаконені затвердженням для цієї породи стандартом, у якому визначено, які відхилення вважаються недоліками, а які вадами.

Недолік – незначне відхилення від стандарту, яке не шкодить племінному використанню собак (відхилення від типу конституції, індексу розтягнутості, характеру руху, порушення прикусу, каріозні зуби та недоліки деяких статей).

Вада – значне відхилення в екстер'єрі, що перешкоджає племінному використанню собак (відсутність статевого диморфізму, слабо виражена породність, альбінізм очей, ожиріння або виснаження, лякливність або надмірна злобливність та інше).

Дискваліфікаційні вади – ознаки безпорідності (ознаки нечистопородності (масть, шерсть тощо), які відхиляються від властивих породі, а також кастрати, крипторхи, з природженою безхвістістю), що залишають собаку на виставці без оцінки.

Опис екстер'єру починають з основних відомостей про статуру, тобто з оцінки загального екстер'єру.

Собака з хорошою статурою справляє враження порідної, гармонійно складеної, з розвиненими й міцними кістяком та мускулатурою.

При оцінці екстер'єру, експерти розглядають ріст, масу, розтягнутість формату та кондицію собаки, що характеризують працездатність і витривалість, алюрність, можливість використання інерції маси тіла для подолання перешкод, силу й жвавість та інші робочі якості.

Однією з породних ознак собаки є **форма голови**, оскільки на неї менше за все впливають умови утримання та годування. Проте із зростанням цуценяти змінюється і форма його голови. За формою голови можна встановити й стать особини.

Голова собаки складається з мозкової та лицьової (морда) частин, межею між якими є лінія, що сполучає передні кути очей.

Розміри й форма голови мають бути пропорційні та гармоніювати із ростом і статурою собаки певної породи. У більшості порід собак, правильно й пропорційно складена голова відкладається за висотою в холці близько двох із половиною разів.

За величиною та будовою голова собаки може бути важкою (сирою) та легкою (сухою), клиноподібною або вилицюватою.

Важка груба голова має широкі масивні кістки черепа з різко вираженими виступами, об'ємну й сиру мускулатуру.

Якщо дивитися на голову собаки спереду та згори, то вона зазвичай має форму клину або прямокутника з дещо закругленими, але не виступаючими вилицями – *клиноподібна голова*, або різко виступаючими вилицями – *вилицювата голова*.

Велика важка голова свідчить про грубість кістяка.

У легкої голови вузький, витягнутий та згладжений череп і мало об'ємна суха мускулатура.

Мозкова частина голови може бути широкою або вузькою, а лоб плоским або опуклим, із різким (крутим), плавним або слабо-позначеним переходом до морди.

Морда буває тупою, загостреною або гострою. Її верхня лінія (спинка носа) зазвичай паралельна лінії лоба. Така форма голови відповідає правильному розташуванню очей, вух і надає найбільш красиві лінії

та виразність голові собаки. Якщо лінія морди спрямована донизу, то утворюється опущена морда, а це за частую відповідає подовженій морді та недокусу. Кирпата морда (мопсopodobність) характеризується піднятою за відношенням до площини лоба лінією перенісся, при цьому нижня щелепа видається вперед, утворюється перекус.

Очі за формою бувають круглі та овальні, за розташуванням – поставлені прямо або косо.

Прямий постав очей характерний для порід з округлим та опуклим черепом і широким переніссям, косий – для порід із клиноподібною головою.

За кольором очі бувають темні (темно-коричневі, коричневі), що гармонують із забарвленням голови, або світлі (світло-коричневі, жовті, зеленуваті, блакитні), такі, що різко виділяються на тлі забарвлення.

Погляд собаки характеризує її темперамент. Вираз очей може бути й порідною ознакою.

Вуха в собак розрізняють за формою, величиною вушної раковини та за міцністю хрящів, що підтримують їх у певному положенні, властивому для породи. За формою вони можуть бути гострими, закругленими, широкими, вузькими; за величиною – короткими, середньої величини та довгі; залежно від міцності та еластичності хрящів, вуха в собак можуть бути стоячими, напівстоячими, висячими (спанієлі, гончаки) і висячі на хрящах (фокстер'єр).

Незалежно від форми та розміру вуха можуть бути високо (основа вух розташовується дещо вище за лінію очей) та низько (основа вух розташовується на одній лінії або дещо нижче за лінію очей) поставлені.

У цуценят порід із стоячими вухами зазвичай вуха висять, але вже у 3-5 місяців міцніють і підіймаються.

Зуби собаки типові для усіх м'ясоїдних, пристосовані для захоплення, утримання, розтину й дроблення їжі, діють у вертикальній площині. Зуби в собаки зазвичай міцні та білі. Їх пожовтіння або потемніння свідчить про захворювання.

У собак незалежно від породи 42 зуби. Кожен зуб складається з коронки, шийки й кореня, прихованого в зубній альвеолі ясен.

Зубна формула: $i \ 3/3 \ c \ 1/1 \ pm \ 4/4 \ m \ 2/3 = 42$.

Різці малі, ікла завжди добре розвинені, корінні зуби горбкуваті, зазвичай із гострими вершинами. Останній псевдокорінний зуб (премоляр) верхньої та перший корінний нижньої щелеп відрізняються більшими розмірами та сильно розвиненим ріжучим краєм, це **хижі** або **м'ясоїдні зуби**.

На кожній щелепі є пара різців, які знаходяться попереду, що мають назву **зачепами**, поряд із ними по обидва боки розташовані **середні**, а по краях – **крайні** або **окрайки**.

Усі різці повинні розташовуватися в одну лінію. Різці верхньої щелепи дещо більші за нижні, трохи зігнуті та майже вертикально зустрічаються з нижніми різцями.

Форму зімкнення щелеп називають **прикусом**.

Зазвичай різці нижньої щелепи примикають до внутрішнього боку верхніх різців і діють на зразок ножиць. Такий прикус називають **нормальним** або **ножицеподібним**.

При нормальному прикусі ікла нижньої щелепи входять у проміжки між крайками та іклами верхньої щелепи, і як би заклинюючись між ними, утворюють «замок», що забезпечує міцну хватку. У практиці собаківництва зустрічаються декілька форм прикусів окрім ножицеподібного.

При **прямому (кліщоподібному) прикусі** при зімкненні щелеп різці верхньої та нижньої щелепи упираються один в одного на зразок кліщів. Такий прикус найчастіше утворюється із-за неправильного нахилу різців. Зміни в положенні іклів і псевдокорінних зубів, при цьому, як правило, відсутні. При прямому прикусі різці швидко сточуються та руйнуються. Кліщоподібний прикус у собак частіше утворюється при глибокому стиранні різців у віці близько восьми років.

Недокус буває із-за недорозвиненості нижньої щелепи, її різці не доходять до лінії верхніх. При цьому нижньощелепні ікла нещільно прилягають до крайків верхньої щелепи; ікла верхньої щелепи щільно притиснуті до нижніх і сточують їх задню поверхню.

Перекус – це коли різці нижньої щелепи висуваються вперед за лінію верхніх. Перекус буває:

- *перекус без відходу*, коли за лінію верхніх різців виходять тільки різці нижньої щелепи, при цьому не спостерігається порушення розташування іклів і псевдокорінних зубів;
- *перекус із відходом*, коли через подовження нижньої щелепи, або укорочення верхньою, не тільки різці нижньої щелепи, а й ікла значно висунені вперед.

Бульдожий прикус є наслідком укорочення носових кісток і тому відбувається сильне висунення вперед нижньої щелепи. За лінію верхніх різців висуваються не лише різці, а й ікла, причому верхня губа виявляється занадто короткою та не закриває нижніх різців навіть при зімкнених щелепах.

З віком у собаки поверхні зубів стираються, а для відновлення висоти та нормального функціонування вони поступово виштовхуються з альвеол. До 6-8 років нормальний прикус може стати кліщоподібним.

У віці одного року у здорового собаки усі постійні зуби білі з блискучою поверхнею;

- у 2 роки зачепи нижньої щелепи стерті;
- у 3 – починають стиратися зачепи верхньої щелепи;
- у 5 – ікла мають сліди стирання й притупляються;
- у 6 – крайки верхньої щелепи не мають виступів;
- у 7 – зачепи нижньої щелепи набувають зворотно овальної форми;
- у 8-9 – зворотно овальна форма утворюється в середніх різців нижньої щелепи, а ще через рік й у зачепів верхньої щелепи.

Визначити вік собаки за ступенем стертості зубів можна лише відносно через залежність їх стану від умов утримання й годування.

Шия забезпечує рухливість голови, пошук, надійну хватку, апортуванні дичині тощо.

Під поставом шиї розуміють її напрям за відношенням до горизонту. Розрізняють низький, середній (нормальний) і високий постав шиї.

Тулуб, або **корпус**, собаки може бути квадратного або подовженого (розтягнутого) формату.

При оцінці екстер'єру собаки, розглядають будову корпусу в цілому та окремих його статей: холки (загривка), спини, попереку, крупу, хвоста, грудей та живота.

Холка (загривок) має бути мускулистим і височіти над лінією спини. Добре розвинений загривок, особливо рельєфно виражений у псів.

Спина в собак має бути прямою, міцною та пружною, щоб краще передавати рухові поштовхи від задніх кінцівок й одночасно амортизувати грудну клітку.

Провислість спини є вадою й призводить до значного вигину хребта, втрати його міцності та швидкого стомлення собаки при русі.

Горбатість спини – грубий недолік у тому випадку, коли вона має форму дуги від загривка до попереку при плоскій слабо розвиненій грудній клітині та бідній мускулатурі.

Горбатість спини не можна ототожнювати з вгнутістю спини та попереку в хортів.

Круп має бути довгим, широким із сильно розвинутою мускулатурою, який забезпечує широкий стійкий постав задніх ніг.

Висота крижі зазвичай менша за висоту в холці, а верх корпусу злегка похилий від холки до хвоста, тобто собака високопередий. Це сприяє легшому відриву передньої частини тулуба від землі під час руху, полегшує роботу спинних м'язів та забезпечує високу витривалість собаки в польових умовах. При миттєвих зупинках, кидках і поворотах на швидкому ході високопередість сприяє деякому зміщенню центра тяжіння тварини назад, що розвантажує передню частину корпусу, полегшує роботу плечових м'язів при гальмуванні. Низькопереді собаки при цьому легко втрачають рівновагу і, падаючи, часто перевертаються через голову. Тому, щоб зупинитися або здійснити хватку, вони вимушені зробити 2-3 зайві стрибка.

Хвіст допомагає собаці переносити центр тяжіння при зміні напрямку руху та при поворотах на швидкому ході. Хвіст, який не доходить до виступу кістки п'яти називають *коротким*, а той що опускається нижче – *довгим*.

Хвіст – одна з характерних порідних ознак – буває різної форми.

У деяких порід собак хвіст раніше купірували.

Причини купірування хвостів (як і вух) для певних порід різні:

- естетична,
- функціональна.

У давні часи хвосту в пташиних гончаків укорочували, щоб вони не заважали накривати птахів тенетами. Нині в деяких порід собак їх купірують, щоб при роботі в заростях кущів, очереті або осоці, у бур'яні або жорсткій високій траві хвіст не оббивався до крові та не ляжав дичину зайвим шумом.

Хвіст так само є й показником настрою собаки: радісного, якщо вона виляє хвостом, збудженого – якщо хвіст піднятий догори, переляканого – коли хвіст підібраний між ногами, настороженого на запах дичини – коли він витягнутий горизонтально; у пошуку за слідом або запахом – хвіст знаходиться в постійному русі.

Передні кінцівки мають бути міцними, сухими, паралельно поставленими, з хорошими кутами зчленувань, щільною та добре обкресленою мускулатурою.

Лопатка та плечова кістка, розташовані під кутом 90-100° утворюють **нормальне (косе) плече**; при куті 120° і більше – **пряме плече**, яке обмежує винесення кінцівок вперед, що укорочує крок;

при куті 70-80° – **гостре плече**, характерне для низькопередих собак.

Певний постав передніх кінцівок є характерною ознакою породи.

Задні кінцівки створюють основний імпульс руху. Тому в порівнянні з передніми кінцівками в них кістки товщі, більші кути зчленувань та потужніша мускулатура.

Стегно собаки має бути довгим, спрямованим під кутом 80-85° до горизонту, з потужною рельєфною мускулатурою, а при огляді ззаду ширина в стегнах більша за ширину крупу.

Колінний кут у межах 125-135°, вважається нормальним. Коліно має бути округлим, мало виділятися та знаходитися на одній висоті з ліктем.

Гомілка розташовується під кутом 45° до скакального суглоба, що сприяє механіці руху.

Недоліками та вадами задніх ніг є відхилення від правильного, нормального постава, а саме: вузький, широкий, бочкоподібний, Х-подібний (коров'ячий), а також прямий та щаблистий постави ніг.

Передні лапи собаки мають по 5 (п'ятий розташований вище та в русі участі не бере); задні – по 4 пальці. Прибулі пальці задніх ніг при появі видаляють у віці 5-7 днів.

Лапи в собак мають бути округлими або овальними, з щільно стислими напівзигнутими пальцями, які зібрані в грудку та утворюють високе й опукле зведення. Від правильності будови лап, міцності їх зв'язок та еластичності тканини підошви залежить працездатність та витривалість собаки. Плоскі (м'які) лапи з випрямленими пальцями або розпушені (коли пальці відставлені один від одного) не можуть пружинити при русі та призводять до швидкої стомлюваності собаки.

Шерстний покрив сприяє збереженню постійної температури тіла, захищає організм від несприятливих дій зовнішнього середовища.

Шерстний покрив у собак неоднорідний і складається з волосся таких типів: покривного, остьового, що утворюють шерсть, і пухового – підшерстка.

Покривний волос утворює *очоси, штани, підвіс*.

Шерстний покрив змінюється з віком собаки. Цуценята народжуються з короткою, пухнастою шерстю, зміна якої на постійну відбувається в 5-6 місяців.

Зміна шерстного покриву – линяння (сезонне; вікове; безперервне – характерне для собак кімнатного утримання).

Забарвлення шерсті (масть) у собак різноманітне. При одноколірному забарвленні масть називають за кольором шерсті. Якщо ж шерстний покрив декількох кольорів розташований на певних ділянках тіла, то масть собаки встановлюють за забарвленням – малюнком, який утворюється на тілі тварини. При одноколірному забарвленні масть може бути білою, чорною, рудою (різних відтінків), коричневою (кавовою), пепельно- або сріблясто-сірою, мишачою (блакитною).

При дво- або трибарвному:

- **чепрачна** – на основному сірому або рудому фоні будь-яких відтінків, шерсть чорного забарвлення покриває тіло собаки згори;
- **підпала** – на основному чорному, коричневому, сірому або рудому фоні світлі відмітини (підпалини). Підпалини різко відмежовані від основного забарвлення й розташовані у вигляді плям над очима, бічних сторонах морди, грудях, передніх кінцівках до п'ясти та задніх – до скакальних суглобів;
- **палева** – ослаблене руде забарвлення, що нагадує колір річкового піску різних відтінків, ноги, груди та нижня частина хвоста світліші, майже білі;
- **ряба** – на основному темному або рудому фоні розкидані пезжини – білі плями; у собак можуть бути біла проточина на морді та лобі, біла шия, що зливається з білими грудьми й животом, білі ноги (передні до ліктів, задні до скакальних суглобів), білий кінець хвоста;
- **мармурова** – на білому або світло-сірому фоні розкидані окремі дрібні, темніші плями неправильної форми;
- **крапчаста** – на білому або світло-сірому фоні проступає маса дрібних плям, що покривають сіткою тіло собаки;
- **тигрова** – на жовтому, бурому, палевому або сірому фоні розташовані темні поперечні смуги, що нагадують забарвлення тигра. Цю ж масть називають чубарою;
- **зонаро-сіра (вовча)** – зональна пігментація волосся, тобто коли волос за довжиною забарвлений нерівномірно. На гриві й спині темне забарвлення виражене сильніше.

У деяких порід забарвлення змінюється з віком. Так наприклад, англійські сетери, як правило, темніють: у 3-4 тижневому віці майже білі цуценята можуть стати темно-крапчастими.

Для усіх порід собак масть – важлива породна ознака та елемент екстер'єру, але на відміну від типу шерстного покриву на робочі якості собаки вона не впливає.

Вчення про конституцію зародилося близько 2 тис. років тому й пройшло довгий та складний шлях розвитку. Вчені здавна прагнули за виглядом тварини мати уявлення про її здоров'я та здатність виконувати ту або іншу роботу.

Різні підходи при вивченні конституційних особливостей тварин привели до створення великої кількості класифікацій типів конституції.

Класифікація типів конституції ґрунтується на особливостях екстер'єру, будові розвитку скелета, шкіри, сполучної й м'язової тканин.

Зараз виділяють такі конституційні типи: сухий, грубий, ніжний, рихлий (сирий). Трохи згодом було виділено міцний тип. Це було обґрунтовано, що груба конституція має ряд небажаних ознак для високопродуктивних заводських порід.

Конституція виражається в певних формах статури, в узгодженості будови й функцій, у певному обміні речовин, у пристосуванні організму до певних умов життя.

Незважаючи на окремі недоліки в екстер'єрі, собаки з сильною нервовою системою дають хороші показники в роботі.

Кожен тип конституції складається під безпосереднім впливом нервової системи та характеризується певним типом поведінки.

Вивчаючи сили нервових процесів збудження й гальмування в організмі тварини виділяють такі типи нервової діяльності:

- сильний – урівноважений – швидкий;
- сильний – неурівноважений – нестримний;
- сильний – урівноважений – повільний;
- слабкий тип.

Тип нервової діяльності сильно впливає на продуктивність тварини і проявляється в реагуванні на зовнішні збудження та темпераменті.

Темперамент – це сукупність індивідуальних властивостей психіки особини; характеризує динаміку психічної діяльності.

Розрізняють чотири типи темпераменту:

- сангвінічний (живий урівноважений),
- холеричний (збудливий нестримний),
- флегматичний (спокійний),
- меланхолійний (в'ялий).

Темперамент тісно пов'язаний із конституцією, але не залежить тільки від неї. У поведінці тварин відмічають також і **норов**, або характер поведінки (не слід плутати або змішувати з темпераментом). Норов тварини проявляється при спілкуванні з іншими тваринами, людиною, а також у роботі.

За норовом собаки бувають добродушні, злобні й такі, що мають погані звички.

Хоча норов тварини і залежить у деякій мірі від вродженого темпераменту, але в основному він зумовлений способами утримання та виховання.

Тип конституції собаки – це вид її статури та поведінки, який склався на спадковій основі.

Типи конституції собак склалися з ряду причин:

- походження від різних предків;
- різні кліматичні умови;
- різне утримання та догляд;
- вузька спеціалізація при використанні тощо.

Усе це зумовило й різноманітність порід собак: від сирого могутнього типу конституції сенбернара до легкого ніжного тойтер'єру.

Проте між протилежними крайніми типами конституції собак існує велика кількість проміжних типів із меншими відмінностями. Так само відмінності існують й у межах породи.

Рихлий, сирий тип конституції (флегматик) властивий деяким догоподібним, сенбернарам та іншим. Тип вищої нервової діяльності (ВНД) сильний, урівноважений та спокійний. Поведінка спокійна, флегматична, собака здається ледачим й байдужим. Рухи в'ялі, повільні, незграбні. Умовні рефлекси, пов'язані з процесами збудження, виробляються повільно, а рефлекси гальмування – швидше та тримаються стійко. Утворення умовних рефлексів і складних навичок відбувається повільно.

Статура сира (рихла), виражена в грубих формах. Кістяк масивний, рихлий, грубий. Мускулатура рихла. Шерсть груба, добре розвинена. Шкіра груба, вільно утворює складки. Є схильність до ожиріння. Статевий диморфізм не виразний.

Зростання відносно швидке, розвиток повільний, формоутворення та дозрівання пізні. Спостерігається рання старість і швидке одряхління.

Дресування досягається насилу.

Сухий тип конституції (збудливий, нестримний – холерик) переважно зустрічається в

шотландських вівчарок (колі), доберманів, тер'єрів, хортів та рідше – у інших порід.

У собак сухої конституції тип ВНД сильний, рухливий, неврівноважений (збудження переважає над гальмуванням). Добре розвинені орієнтовні реакції. Поведінка легко збуджувана, нестримна й темпераментна. Рухи швидкі, різкі, енергійні, сильні, собаки швидкоалюрні, здатні до стрибків. Основні реакції поведінки проявляються сильно, переважає активно-оборонна реакція, частіше в злобній формі. Первинні умовні рефлекси формуються швидко та легко, витримка виробляється насилу.

Кістяк витончений, але міцний. Мускулатура тонка, довга, але сильна й витривала. Шкіра тонка, щільна, еластична, щільно прилягає до тіла. Обмін речовин відбувається інтенсивно. Статевий диморфізм виражений чітко.

Зростання, розвиток та формування собак відбувається швидко та рано закінчується.

Первинне дресирування скрутне внаслідок сильної збудливості. При систематичному тренуванні працездатність висока.

Дресировані та натаскані собаки працюють активно, енергійно та майже невтомні.

Міцний тип конституції (сангвінік) зустрічається в основному в більшості найбільш витривалих і працездатних порід собак, зокрема мисливських.

Тип ВНД – сильний, урівноважений та рухливий. Поведінка спокійна, смілива, дещо стримана, легко керована.

Рухи сильні, енергійні, упевнені, пластичні. Усі основні реакції поведінки проявляються активно, виражені сильно, легко й швидко змінюються. Умовні рефлекси, пов'язані як із процесами збудження, так і з процесами гальмування, утворюються легко. Сформовані з умовних рефлексів складні навички динамічні, легко закріплюються й довго зберігаються.

Такі собаки мають міцну статуру. Кістяк добре розвинений, масивний, але не грубий, компактний. Мускулатура масивна, щільна, сильна, рельєфно виражена. Шкіра помірно товста, еластична, щільно натягнута, не утворює складок. Обмін речовин відбувається інтенсивно. Статевий диморфізм виразний.

Зростання, розвиток і формування собак відбувається поступово, рівномірно та відносно швидко закінчується.

Собаки відрізняються життєстійкістю, високим пристосуванням до різних умов існування та використання. Легко й швидко піддаються різноманітному дресируванню, мають високу працездатність.

Грубий тип конституції (меланхолік) властивий кавказьким і середньоазіатським вівчаркам, командорам та іншим.

Собаки грубої конституції мають сильний, урівноважений, малорухомий тип ВНД. Поведінка спокійна, смілива. Рухи не швидкі, але сильні та впевнені, собаки дуже витривалі й неквапливим алюром можуть без втоми долати великі відстані. Основні реакції поведінки виражені активно, але протікають декілька уповільнено. Утворення умовних рефлексів і формування складних навичок у багатьох випадках скрутне. Навички, які утворилися не досягають досконалості, але закріплюються міцно й зберігаються довго.

Статура міцна, виражена в грубих формах. Кістяк масивний, щільний, грубуватий. Мускулатура масивна, міцна, сильна. Шкіра товста, щільна, натягнута, часто утворює складки в області голови та шиї (підвіс). Шерсть густа, груба, добре розвинена. Обмін речовин відбувається інтенсивно, збалансовано. Статевий диморфізм виражений.

Зростання та розвиток собак відбувається декілька уповільнено, формування закінчується пізно. Собаки відрізняються значною життєстійкістю, стійкістю до захворювань, непримхливістю до умов утримання та годування, пристосуванням до місцевих умов. При тривалому дресируванні та регулярному тренуванні працездатність висока.

Ніжний тип конституції характерний для декоративних порід собак.

Тип ВНД слабкий (процеси збудження і гальмування слабкі, за силою і рухливістю – неврівноважені).

Основні реакції поведінки проявляються слабо, відрізняються нестійкістю, переважає орієнтовна та пасивно-оборонна реакції. Нервова система відрізняється високою чутливістю до усіх подразників.

Характеризується ніжною статуєю; витонченим слабо розвиненим кістяком; нерельєфною, плоскою, витонченою, недостатньо розвиненою мускулатурою; тонкою, ніжною, натягнутою шкірою без складок; погано розвиненою підшкірною клітковиною. Собаки цього типу з недостатньо збалансованим обміном речовин та слабо вираженим статевим диморфізмом.

Зростання відбувається швидко, розвиток нерівномірний. Їх формування закінчується рано, часто зустрічається недорозвиненість або перерозвиненість окремих органів і систем.

Собаки цього типу мають підвищену збудливість, нервозність та дратівливість, хворобливо переносять несприятливі умови, вимагають особливої уваги, дбайливого догляду, особливого режиму утримання та годування.

Розглянуті типи конституції як моделі зустрічаються рідко. Частіше вони мають перехідні (проміжні) форми. Природно, що поєднуватися можуть тільки суміжні типи конституції. Так, наприклад, не поєднуються грубий та ніжний типи, як полярні.

При описі типів із початку вказують більше виражений тип конституції, а наприкінці – менш виражений (наприклад, міцний сухий). Здвоєні назви конституційних типів не можна розділяти комою, оскільки це означало б, що ця особина має відразу два конституційних типи. Собакам, в яких домінують ознаки основного типу конституції та слабо виражені окремі ознаки іншого типу, записують назву основного з додаванням елементів іншого типу. Наприклад, міцний тип з елементами грубості. Деякі експерти проміжні типи визначають такими градаціями як грубувата, сухувата, сирувата тощо.

Конституційні відмінності властиві кожній породі собак, але ступінь їх прояву різний. Наявність у кожній породі декількох типів конституції складає резерв породи, і скорочувати його немає підстав.

Тип конституції мисливських собак тісно пов'язаний із фізіологічним станом організму – кондицією. **Кондиція** це фізіологічний стан організму, який залежить від віку, вгодованості тварини, умов утримання та використання, а також від стану здоров'я собаки.

Племінна (заводська) кондиція характеризується хорошою вгодованістю, міцною мускулатурою з невеликими прошарками жиру, який як би згладжує форми собаки. Шерстний покрив у такого собаки блискучий, добре розвинений. Цю кондицію мають тільки здорові собаки за умов хорошого та повноцінного живлення, правильного утримання та регулярного тренування. Заводська кондиція в собаківництві вважається й виставковою. Собаки, які представляються на виставку, повинні мати також парадну зовнішність: бути чистими, підготовленими до виставки відповідно до вимог стандартів (тримінг, стрижка тощо).

Робоча кондиція близька до заводської, але через посилену роботу в собаки, при добре розвиненій мускулатурі, буває слабо розвинений жировий прошарок. При тривалому перебуванні під час роботи на відкритому повітрі шерстний покрив у таких собак більш розвинений зі значним підшерстям. Тому тварина не здається такою гладкою і лощеною.

Виснажена кондиція відрізняється слабозвиненим жировим прошарком або його відсутністю, виступаючими маклоками, остистими відростками спинних хребців і навіть ребрами. У більш значному ступені виснаження до вказаних ознак додається часткова атрофія – витонченість мускулатури; слабкість суглобів; тьмяна, скошлана шерсть; хитка хода, млявість тощо.

Жирна кондиція – значне відкладення жирового прошарку в підшкірній клітковині – робить собаку округлим. Мускулатура не рельєфна, спина дуже широка, живіт не підтягнутий. Собака при роботі швидко стомлюється, стає в'ялим.

Як виснажена, так і жирна кондиція свідчить про хворобливий стан собаки, неправильне годування та утримання.